

ISSN 0857-5827

จุลสาร

สถาบันวิทยาศาสตร์ทางทะเล

มหาวิทยาลัยบูรพา

ปีที่ 14 ฉบับที่ 1 มกราคม-เมษายน 2546

45

ในเล่มพบกับ

- เสียงแห่งท้องทะเล
- การเลี้ยงปลาตู้ทะเล ตอนที่ 1
- จลามกบ
- จมูกปลากี่พิสูจน์กลิ่นได้ไม่แพ้จมูกสุนัข
- อื่นๆ อีกมากมาย

โครงการพัฒนาบุคลากร

สถาบันวิทยาศาสตร์ทางทะเล มหาวิทยาลัยบูรพา

จัดโครงการพัฒนาบุคลากร เรื่อง “การอบรมการช่วยเหลือผู้ประสบภัยเบื้องต้น” ให้แก่บุคลากรของสถาบันฯ ที่ต้องปฏิบัติงานที่มีความเสี่ยงต่อการเกิดอุบัติเหตุ เช่น การออกเก็บตัวอย่างทางทะเล การดำน้ำ รวมถึงเจ้าหน้าที่ของสถาบันฯ ที่ต้องทำหน้าที่ในการปฐมพยาบาลแก่ผู้มาเยี่ยมชม ทั้งนี้เพื่อเป็นการลดการสูญเสียอันเกิดจากอุบัติเหตุที่เกิดจากการทำงาน โดยได้รับเกียรติจากวิทยากรผู้ทรงคุณวุฒิ จากคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

การอบรมโครงการดังกล่าว ได้จัดขึ้นที่ห้องประชุม คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา เมื่อวันที่ 12 มีนาคม 2546 ตั้งแต่เวลา 09.00 - 17.00 น

ค่ายวิทยาศาสตร์ทางทะเล และการอนุรักษ์

สถาบันวิทยาศาสตร์ทางทะเล ร่วมกับ โรงเรียนสาธิต “พิบูลบำเพ็ญ” มหาวิทยาลัยบูรพา จัดโครงการ “ค่ายวิทยาศาสตร์ทางทะเล และการอนุรักษ์” ให้กับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายของโรงเรียนสาธิตฯ ในระหว่างวันที่ 14 - 15 กุมภาพันธ์ 2546 ณ สถาบันวิทยาศาสตร์ทางทะเล และศูนย์ศึกษารรรมชาติอ่าวทุ่งโปรง อำเภอสัตหีบ จังหวัดชลบุรี

ดร.พิชัย สนแจ้ง ผู้อำนวยการสถาบันวิทยาศาสตร์ทางทะเล ได้รับเชิญบรรยายพิเศษเรื่อง “สภาพแวดล้อม และการอนุรักษ์ทรัพยากรทางทะเล” และในโครงการดังกล่าวนักวิทยาศาสตร์ของทางสถาบันฯ ร่วมบรรยายให้ความรู้แก่นักเรียนที่เข้าร่วมโครงการเป็นพิเศษ คือ

ดร.ชุตีวรรณ	เดชสกุลวัฒนา	หัวหน้าหน่วยเทคโนโลยีชีวภาพ
ดร.สุเมตต์	ปจฉาการ	บรรยายพิเศษเรื่อง ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับทะเล
น.ส.ธิดารัตน์	น้อยรักษา	นักวิทยาศาสตร์ประจำหน่วยวิจัยความหลากหลายทางชีวภาพ
น.ส.ขวัญเรือน	ปิ่นแก้ว	บรรยายพิเศษเรื่อง ระบบนิเวศทางทะเล
		นักวิทยาศาสตร์ประจำหน่วยวิจัยความหลากหลายทางชีวภาพ
		บรรยายพิเศษเรื่อง ป่าชายเลน
		นักวิทยาศาสตร์ประจำหน่วยวิจัยความหลากหลายทางชีวภาพ
		บรรยายพิเศษเรื่อง แพลงก์ตอนสัตว์

ในการจัดโครงการดังกล่าว นักเรียนที่เข้าร่วมโครงการจะได้รับความรู้ และได้ฝึกปฏิบัติการภาคสนาม ทำให้ได้รับประสบการณ์เสริมจากการเรียนการสอนตามหลักสูตรอีกด้วย

จูลสาร สถาบันวิทยาศาสตร์ทางทะเล มหาวิทยาลัยบูรพา

ด.แสนสุข อ.เมือง จ.ชลบุรี 20131 โทร. (038) 391671-3

ISSN 0857-5827

แฟกซ์ (038) 391674 E-mail : pattana@bims.buu.ac.th

เจ้าของ

สถาบันวิทยาศาสตร์ทางทะเล มหาวิทยาลัยบูรพา

วัตถุประสงค์

1. เพื่อเผยแพร่ข่าวสารความเคลื่อนไหวของสถาบันวิทยาศาสตร์ทางทะเล และสถาบันที่เกี่ยวข้อง
2. เพื่อเผยแพร่ ผลงานจากการวิจัย ความรู้ในทุกแขนงวิชาทางด้าน วิทยาศาสตร์ทางทะเล ให้กับนิสิต นักศึกษา ประชาชน และผู้สนใจ
3. เพื่อส่งเสริมเผยแพร่ความรู้ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรทางทะเล ทั้งในประเทศและต่างประเทศ ให้กับ นิสิต นักศึกษา ประชาชน และผู้สนใจ

ที่ปรึกษา

พิชัย สนแจ้ง : วรเทพ มุทววรรณ : มานพ สมนึก
อดิสรณ์ มนต์วิเศษ : เอื้องนภา กำบุญเลิศ

บรรณาธิการ

พัฒนา ภูถะเปี่ยม

ผู้ช่วยบรรณาธิการ

เบญจวรรณ ทับพร

กองบรรณาธิการ

ฉลวย มุสิก : ปิยะวรรณ ศรีวิลาศ : จารุพันธ์ ประทุมยศ
อาวุธ หมั่นหาผล : ต้นหยง ประทับสิงห์ : พนิดา คະณแฉน

ฝ่ายจัดพิมพ์

ดาราร ศิริรัตน์ : ดวงกมล พานทอง : วิไลวรรณ บุญมา

ฝ่ายศิลป์

เฉลิมชัย ลัมภิม

ถ่ายภาพ

สีบพงษ์ เสมอวงษ์

ออกแบบและพิมพ์ที่

บริษัท เนตกุลการพิมพ์ (2541) จำกัด โทร.-โทรสาร 0-2669-3131-4

สารบัญ

บทความ

- ☞ เสียงแห่งท้องทะเล 4
- ☞ การเลี้ยงปลาตู้ทะเล ตอนที่ 1 8
- ☞ ฉลามกบ 10

เก็บมาฝาก

- ☞ จมูกปลากี่ฟิสจุนกกลิ่นได้ไม่แพ้จมูกสุนัข 12
- ☞ ทำไมโลมาจึงต้องกระโดดเหนือผิวน้ำ 13
- ☞ สัตว์ทะเลน่ารู้
เพรียงหิน 14
กั้งตักแตน 16
แมงดาทะเล 16

ข่าวสาร

- ☞ โครงการพัฒนาบุคลากร 2
- ☞ ค่ายวิทยาศาสตร์ทางทะเล และการอนุรักษ์ 2
- ☞ วันเด็กแห่งชาติประจำปี พ.ศ.2546 15

ไขปัญหาชาวทะเล

14

บรรณาธิการแถลง

สวัสดิ์ศิริรับท่านผู้อ่านทุกท่าน จูลสารสถาบันวิทยาศาสตร์ทางทะเล ได้ห่างหายไปนานพอสมควร ทั้งนี้เนื่องจากภาระงานต่างๆ อาทิเช่น การจัดทำระบบงานตามมาตรฐานสากล (ISO 9001:2000 และ ISO/IEC 17025) การประกันคุณภาพการศึกษา ทำให้กองบรรณาธิการ หลายๆ ท่านมีงานรับผิดชอบด้านต่างๆ มากขึ้น จึงของดเว้นการทำจูลสารฯ ในปี พ.ศ.2545 ออกไป และได้กำหนดจัดทำอีกครั้งในปี พ.ศ.2546 เป็นปีที่ 14 ฉบับที่ 1 (มกราคม - เมษายน 2546) ต่อจากปีที่ 13 ฉบับที่ 3 (กันยายน - ธันวาคม 2544) โดยรวบรวมเรื่องราวและสาระที่น่าสนใจมาฝากอย่างมากมาย เพื่อส่งเสริมความรู้ความเข้าใจด้านวิทยาศาสตร์ทางทะเล ทั้งด้านวิชาการและการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติทางทะเล ให้สามารถใช้ประโยชน์ทรัพยากรได้อย่างยั่งยืน นอกจากนี้ยังมีเรื่องราวที่น่าสนใจและชวนติดตามอีกหลายเรื่อง ลองเปิดอ่านดูนะครับ

กองบรรณาธิการหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจูลสารฉบับนี้จะให้ประโยชน์ต่อผู้อ่านอย่างมาก หากมีข้อผิดพลาดหรือข้อเสนอแนะประการใด โปรดแจ้งคำแนะนำให้สถาบันวิทยาศาสตร์ทางทะเลทราบด้วยจะเป็นพระคุณอย่างสูง

บรรณาธิการ

เสียงแห่งท้องทะเล

เรียบเรียงโดย รัตนาภรณ์ ศรีวิบูลย์

ในทะเลและมหาสมุทร นอกจากจะมีเสียงคลื่นซัดเป็นระลอกไม่สิ้นสุดแล้ว ท้องทะเลทุกแห่งในโลก ยังพบว่ามีการส่งคลื่นเสียงนานาชนิดออกมาจากสัตว์ทะเลจำนวนมาก และแหล่งที่มาของเสียงกลุ่มใหญ่คือ พวกปลา ครัสเตเชียน และสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนม นักวิทยาศาสตร์หลายคนพยายามศึกษาสัตว์เหล่านี้สามารถทำเสียงได้อย่างไรหรือเมื่อไร และทำไมสามารถส่งคลื่นเสียงได้หลากหลายระดับ อย่างไรก็ตามผลการศึกษา ก็บอกเราได้เพียงน้อยนิด เมื่อเทียบกับเสียงทั้งหมดที่เกิดขึ้นภายใต้ท้องทะเลกว้างใหญ่ อันที่จริงแล้ว นักวิทยาศาสตร์พบว่า ทั้งปลา ครัสเตเชียน หรือพวกสัตว์ไม่มีกระดูกสันหลังทั้งหลายไม่มีชนิดไหนเลยที่มีกล่องเสียง ที่จะช่วยใ้มันทำเสียงขึ้นได้อย่างมนุษย์เรา แต่พวกมันก็สามารถทำให้เกิดเสียงได้ในหลายวิธี

เสียง บางเสียงในท้องทะเลเกิดขึ้นจากการเอาส่วนที่แข็งของร่างกายถู บด หรือเสียดสีกัน เช่น เสียงที่เกิดจากการบดของฟัน การถูของก้ามกุ้งที่เป็นพวกไคติน หรือจากการถูส่วนแข็งอื่นๆ ของลำตัว หรืออาจเป็นการหักของข้อนิ้วก็ทำให้เกิดเสียงขึ้นได้

ปลาบางชนิดสามารถทำให้เกิดเสียงขึ้นได้จากการเอากล้ามเนื้อถูกับกระดูก (ที่ช่วยควบคุมการลอยตัว) เพราะที่กระดูกเหล่านี้สามารถทำให้เกิดเสียงที่ดังหรือค่อยได้ด้วย สัตว์เลี้ยงลูกด้วยนมบางชนิดสามารถหดช่องคอหอยได้แคบเข้าเพื่อทำให้เกิดเสียงหวีดเมื่ออากาศผ่านเข้าออก

พวกปลาฉลาม ปลาค้างคาว (surgeon) บางชนิด และปลาวัว (trigger) ก็สามารถทำเสียงครี๊ดๆขึ้นได้ เวลาที่เอาฟันของมันขูดสาหร่ายออกมาจากแนวปะการัง ส่วนพวกครัสเตเชียน สามารถทำเสียงได้หลายแบบทั้งเสียงคลิก เสียง

คำราม เสียงหวีด เสียงสั้นๆ ถอนหายใจ เสียงคราง ทั้งเสียงดังฮือๆ และที่พวกโลมา และวาฬ (hump-back whales) ก็สามารถส่งเสียงซ้ำๆ ได้หลายๆ ครั้ง หรือไม่ก็อาจทำเสียงต่างๆ ออกมาเป็นชุดเหมือนเป็นภาษาพูด ที่มีความหมายและสื่อสารได้

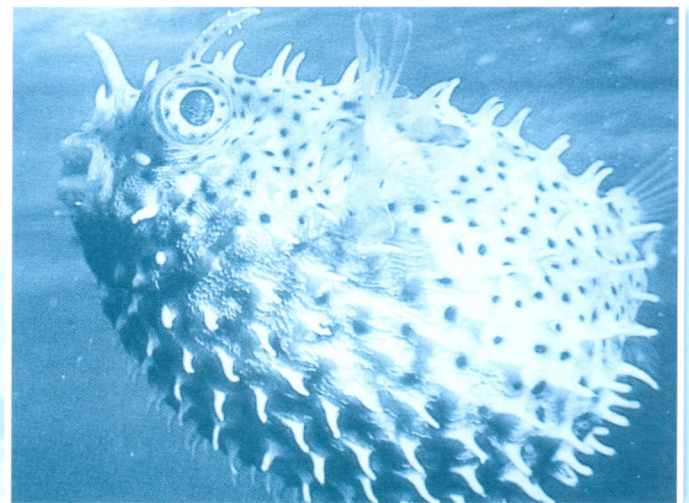

ทะเลต่างๆ หลากหลายชนิดแล้วพบว่า วงจรเสียงบางอย่างก็เกิดปีละครั้ง เช่น ในช่วงที่เป็นฤดูผสมพันธุ์ **ปลาในตระกูล grunt family** ชอบทำเสียงซู่คำราม ซึ่งเกิดจากการบดกันของฟันบนและฟันล่าง ที่อยู่ใต้น้ำคอก และกระเพาะลมก็จะทำหน้าที่เหมือนกล่องเสียงที่สามารถทำให้เสียงดังมากขึ้นได้ด้วย แต่เสียงเหล่านี้ไม่ย่ำที่จะได้ยิน ถ้าไม่มี hydrophones ช่วย อย่างไรก็ตามเสียงเหล่านี้จะแปรเปลี่ยนไปเมื่อปลาถูกจับหรือถูกนำขึ้นจากน้ำ

ปลาคางคก นับเป็นปลาที่ทำเสียงได้ถึง 2 แบบ คือ เสียงซู่คำรามและเสียงเหมือนนูดเรือ เสียงซู่มักจะเกิดขึ้นจากปลาคางคกเพศผู้ และส่วนใหญ่จะได้ยินเมื่อปลาเพศผู้ 2 ตัวทะเลาะกันภายในระยะที่มองเห็นกัน ซึ่งจะเป็นเสียงสูงหรือต่ำ ขึ้นกับว่ารู้สึกโกรธมากแค่ไหนและมันอาจจะดังมากขึ้นๆ จนเหมือนเสียงคำราม ส่วนเสียงที่คล้ายนูดเรือเป็นเสียงที่มีความถี่ต่ำเปล่งออกมาครั้งละประมาณครึ่งวินาทีและเสียงลักษณะนี้จะได้ยินบ่อยขึ้นในช่วงฤดูผสมพันธุ์

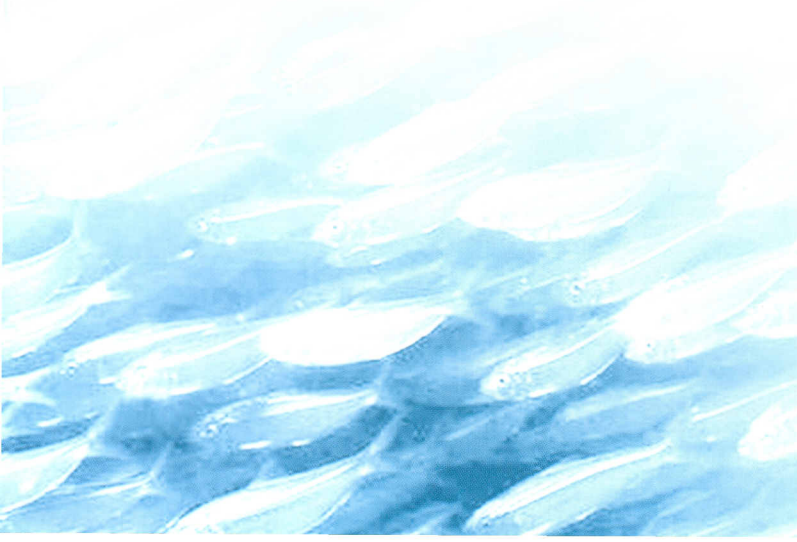
พวก**ปลาปักเป้า** ทำเสียงเหมือนต้อสู้กันหรือเสียงตู่ๆ ส่วนใหญ่ และจะเกิดขึ้นได้เมื่อมีการพองตัวออกและบางทีเมื่อมันถูกรุกรานและพองตัว แผ่นที่อยู่บริเวณใต้จงอยปากจะถูกดันออกมาจนกระทบแผ่นที่อยู่ด้านบน ก็ทำให้เกิดเสียงขึ้นได้ ซึ่งเสียงที่ว่านี้อาจไม่ดังมากเท่าเสียงฟันที่กระทบกันในปลาชนิดอื่นๆ เนื่องมาจากปลาพวกนี้มีกระเพาะลมขนาดเล็กนั่นเอง

กุ้งติดขัน (pistol shrimp) มักจะได้รับฉายาว่าเป็นนักยิงปืนแห่งแนวปะการัง เนื่องจากเสียงที่คล้ายกับเสียงปืน

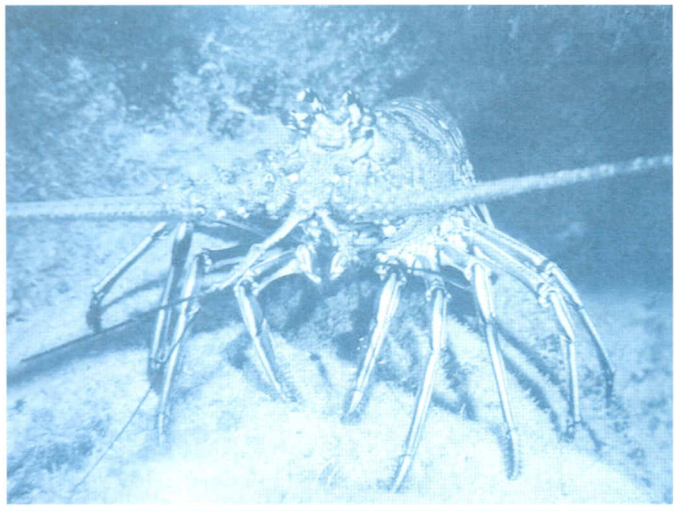

เสียง ที่พวกโลมาทำขึ้นมักเป็นเสียงที่เกิดจากการบังคับให้อากาศผ่านเข้าไปบริเวณช่องแคบๆ ของช่องจมูกและลำคอ และผ่านออกจากตัวบริเวณ blow hole ทำให้เกิดเสียงหวีดแหลมๆ ออกมา หรือไม่ก็อาจใช้ส่วนของหาง หรือการกระทบกันของขากรรไกรทำให้เกิดเสียงออกมาได้

ส่วนมากแล้วสัตว์ทะเลมักทำเสียงขึ้นเพื่อตอบสนองต่อสิ่งเร้าบางอย่างเช่น ความหวาด ความกลัว ความโกรธ หรือแสงสว่าง หรือแสงจากดวงอาทิตย์ที่มักจะเกิดขึ้นสมำเสมอ ดังนั้นเสียงที่เกิดขึ้นก็มักจะเป็นเสียงแบบเดิม นักวิทยาศาสตร์บางคนศึกษาถึงวงจรของเสียงที่เกิดขึ้นในแต่ละวัน โดยสัตว์

ดังที่เกิเกิดขึ้นจากการเอาส่วนของก้ามคู่หน้าซึ่งมีขนาดใหญ่ กระทบกัน ทั้งที่ขนาดของกุ้งชนิดนี้ยาวเพียง 1 - 2 นิ้ว เท่านั้น ซึ่งเสียงนี้สามารถหยุดสัตว์เล็กที่อยู่ใกล้ๆ นั้นได้ด้วยความตกใจ นอกจากนี้ก้ามคู่นี้ยังใช้เป็นอาวุธป้องกันโพรงที่มันอยู่อาศัย และสามารถใช้จับเหยื่อของกุ้งชนิดนี้ได้ด้วย

ส่วน**กุ้งมังกร** (spring lobsters) ซึ่งพบมากใน เขตน้ำร้อน (tropic water) ของทะเล Caribbean ก็ สามารถทำเสียงให้ดังขึ้นได้ ด้วยฐานของหนวดขนาดใหญ่ คู่หน้าของมัน ลำพังหนวดขนาดใหญ่นี้ก็สามารถทำเสียงดังได้ ถ้าแกว่งไปมาในน้ำ หนวดขนาดใหญ่นี้จะมีหนามเล็กๆ อยู่ โดยรอบ และใช้เป็นอาวุธป้องกันศัตรูด้วย เมื่อนักดำน้ำจับกุ้ง

Lobsters นี้ได้ มันก็จะแกว่งหนวดขนาดใหญ่นี้ไปมา ทำให้ เกิดเสียงขึ้นจนนักดำน้ำได้ยิน เพราะสัตว์อื่นๆ แลวนั้นก็ต้อง ได้ยิน และเสียงนี้คงจะทำให้ผู้ล่าที่มีขนาดใหญ่กว่าตกใจด้วย

ส่วน**ม้าน้ำ** รวมทั้งสัตว์ในตระกูล pipefish ก็ สามารถ ทำให้เกิดเสียงได้เช่นกัน เมื่อมันยกส่วนหัวขึ้นอย่างรวดเร็ว และ มีการเคลื่อนไหวของปากและขากรรไกร ซึ่งจะทำให้ขอบของ แผ่นกระดูกส่วนหัวมีการเสียดสีกันกับชั้นกระดูกส่วนอื่น และ พวกมันสามารถขยายเสียงให้ดังขึ้นได้ด้วยกระเพาะลมเช่นกัน

พวก**ปลา snapper** ซึ่งมีกระเพาะลมที่มีผนัง บางๆ แต่ก็ถูกห่อหุ้มด้วยเยื่อที่มีความเหนียวดูแข็งแรง เวลา จะทำให้เกิดเสียงดัง ปลาพวกนี้มักจะทำให้กล้ามเนื้อที่อยู่รอบๆ สันปะทะกับกระเพาะลม โดยการยืดและหดกล้ามเนื้ออย่าง รวดเร็ว ซึ่งเป็นลักษณะเดียวกับปลาอื่นๆ ที่ทำให้เกิดเสียงดัง แปลกๆ แตกต่างกันไป

ในบริเวณชายฝั่งบางแห่ง นักท่องเที่ยวอาจจะได้ยิน เสียงเห่าของ**แมวน้ำ**หรือของ**สิงโตทะเล**ที่นอกชายฝั่งออกไป ซึ่งส่วนใหญ่แล้วเรามักจะได้ยินเสียงที่สัตว์พวกนี้ทำขึ้นเมื่ออยู่ ในสวนสัตว์ ทั้ง**แมวน้ำ** **สิงโตทะเล** และ**ตัวอลริส** เป็นสัตว์ ที่มีเส้นเสียงที่พัฒนามาก และสามารถทำเสียงแปลกๆ ได้ หลายชนิด ทั้งเสียงร้อง เสียงครางหรือเสียงอื่นๆ เช่น สามารถ ทำเสียงดัง “คลิก” เมื่ออยู่ใต้น้ำ ซึ่งเป็นเสียงที่ดังขึ้นจากลำคอ เมื่อแมวน้ำทำเสียงคลิกนี้ พวกมันอาจจะปิดปาก ปิดรูจมูก หรือ ไม่ก็เปิดบางส่วน แล้วปล่อยลมหายใจออกมา ทำให้เห็นเป็น ฟองอากาศเป็นทางยาว ส่วนตัวอลริสทำให้ฟันของมัน

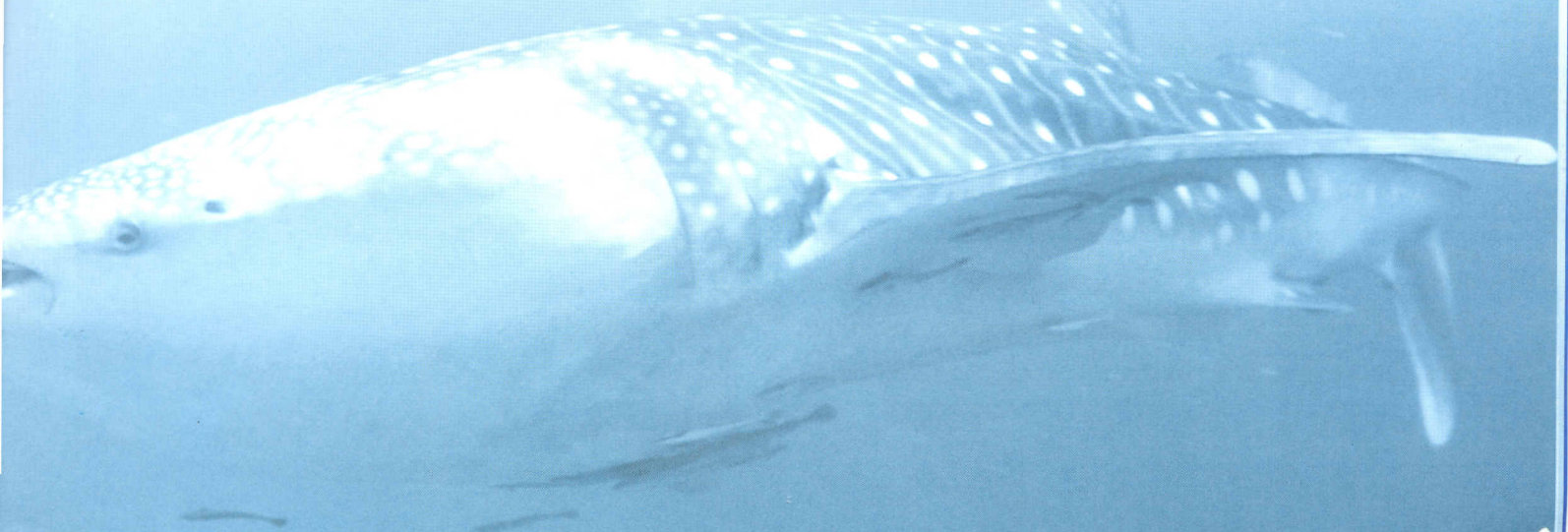
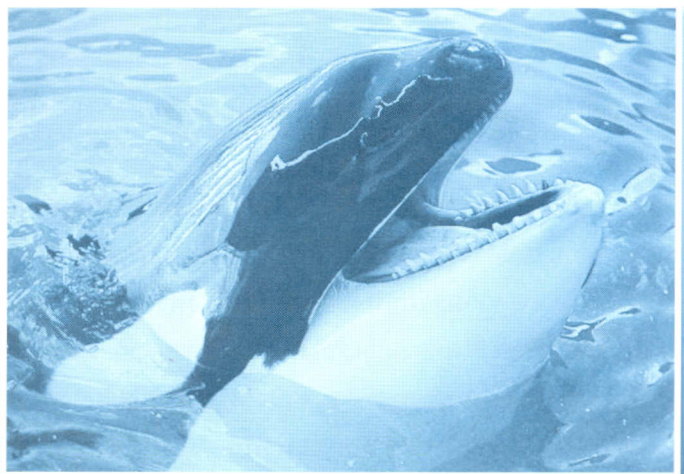
ความหนาแน่นกว่าข้างล่างที่ระดับต่ำกว่า 4,000 ฟุต ดังนั้นเสียงร้องของวาฬจึงสะท้อนอยู่ระหว่างชั้นของน้ำอุ่นและน้ำเย็น และคลื่นเสียงได้เดินทางขึ้นๆ ลงๆ อยู่ในช่วงความลึกนี้ เป็นระยะทางไกลมากเกือบถึง 35 ไมล์ ทั้งหมดที่ภายใต้ท้องทะเลนั้นเต็มไปด้วยคลื่นเสียงนานาชนิดซึ่งรวมทั้งเสียงว่ายน้ำของบรรดาปลาต่างๆ แต่เสียงที่จะสามารถปิดกั้นเสียงของวาฬได้ดีก็คือเสียงของเรือที่กำลังแล่นในท้องน้ำ เมื่อวาฬ **Rorqual** ร้องเรียกหาคู่ของมันขณะที่ว่ายน้ำอยู่ที่ผิวน้ำชั้นบน เสียงของมัน อาจดังไกลไปถึง 50 ไมล์ และถ้าไม่มีเสียงใดๆ รบกวนเลยก็อาจจะได้ยินไกลถึง 150 ไมล์ แต่ถ้าว่ายอยู่ใต้ผิวน้ำบริเวณช่องทางเดินเสียง และภายใต้สภาวะที่เหมาะสม เสียงร้องของมันอาจดังไกลไปถึง 2 - 3 พันไมล์ทีเดียว

กระทบกันให้เกิดเสียงดังแล้วยังสามารถทำเสียงเหมือนกระดิ่งโดยใช้ถุงลม (air bags) ที่อยู่บริเวณลำคอของมัน

เหตุผลของการทำเสียงดังเหล่านี้ที่สำคัญก็คือช่วยให้จำกันได้ ซึ่งเป็นหน้าที่ที่มีความสำคัญระหว่างแม่สิงโตทะเลกับลูกของมัน ส่วนลูกของมันอาจทำเสียงคล้ายๆ "อา...อ...อา..." ซึ่งจะช่วยให้ตัวแม่จำได้เมื่อมันว่ายน้ำอยู่ไกลออกไป กลิ่นอาจมีบทบาทสำคัญที่ช่วยให้มันจำกันง่ายขึ้น แต่เสียงดังที่ทำขึ้นนั้นจะช่วยให้รู้ได้ว่า มันว่ายน้ำอยู่ ณ ตำแหน่งไหน และบางทีเสียงยังมีประโยชน์หลายอย่าง ทั้งทำให้ผู้รุกรานตกใจกลัว หรือทำให้ได้รับความสนใจมากขึ้นระหว่างที่มีการเกี้ยวพาราสี หรือผสมพันธุ์ ทั้งยังช่วยให้สัตว์อื่นรู้ว่านี่เป็นอาณาเขตหวงห้ามของมัน ในเพศผู้อาจทำเสียงได้ทุ้มและก้องกังวานมากกว่าเพศเมียเนื่องจากขนาดและน้ำหนักที่มากกว่านั่นเอง

ในวาฬซึ่งเป็นสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนม เสียงของมันสามารถแทรกอยู่ระหว่างชั้นของน้ำอุ่นซึ่งอยู่ข้างบน และชั้นของน้ำที่มี

เหล่านี้เป็นเพียงตัวอย่างเสียงที่คุ้นเคย และได้ยินสม่ำเสมอภายใต้ท้องทะเลต่างๆ ไป จากเสียงทั้งหมดในธรรมชาติที่อาจมากมายนับพันนับหมื่นทีเดียว

การเลี้ยงปลาตู้ทะเล

ตอนที่ 1

สิ่งที่ควรคำนึงก่อนเลี้ยงปลาตู้ทะเล

เรียบเรียงโดย จารุพันธ์ ประทุมยศ

ธุรกิจปลาดูตู้ทะเลสวยงามได้เจริญเติบโตอย่างรวดเร็วมาก จนกระทั่งมีการพัฒนาการเพาะพันธุ์สัตว์ทะเลสวยงามเพื่อจำหน่ายเป็นการค้าทั้งภาครัฐและภาคเอกชน แต่สิ่งที่ปัญหาสำหรับผู้เลี้ยงปลาสมัครเล่นก็คือการทำอะไรจึงจะประสบผลสำเร็จในการเลี้ยงปลาดูตู้ทะเลโดยไม่ต้องกลับไปหาซื้อปลามาใส่ทดแทนปลาในตู้เดิมที่ตาย ปัจจัยที่ผู้เลี้ยงปลาสมัครเล่นควรคำนึงในการเลี้ยงปลาทะเลนอกเหนือจากปัจจัยทางการเงินคือ สุขภาพของปลา การอยู่ร่วมกันของปลาได้ดีในตู้ สภาพแวดล้อมภายในตู้ ชนิดอาหาร อาหารที่ให้กิน ระบบกรองและการจัดการในตู้ เป็นต้น

ผู้เลี้ยงปลาดูตู้ทะเลสวยงามสมัครเล่นมักถูกชักจูงจากผู้ขายปลาทะเลที่อาจรู้(หรือไม่รู้)จริง ในการเลี้ยงปลาทะเล ดังนั้นจึงควรศึกษาหาความรู้ก่อนที่จะตัดสินใจเลี้ยงหรือซื้อสัตว์ทะเลสวยงามเพื่อที่จะได้ไม่ต้องสูญเสียเงินไปอย่างง่ายดาย เนื่องจากปัจจัยในการเลี้ยงปลาดูตู้ทะเลที่ต้องคำนึงถึงมีหลายปัจจัยดังกล่าว จึงได้มีข้อเสนอแนะให้ผู้เลี้ยงปลาดูตู้ทะเลเมื่อสมัครเล่นได้อ่านเพื่อนำไปใช้ประกอบในการเลือกซื้อปลาและเลี้ยงปลาทะเล โดยในตอนแรกเป็นข้อควรคำนึงในการเลือกซื้อหาปลาทะเลมาเลี้ยงเพื่อที่สามารถอยู่ร่วมกันได้ดีในตู้

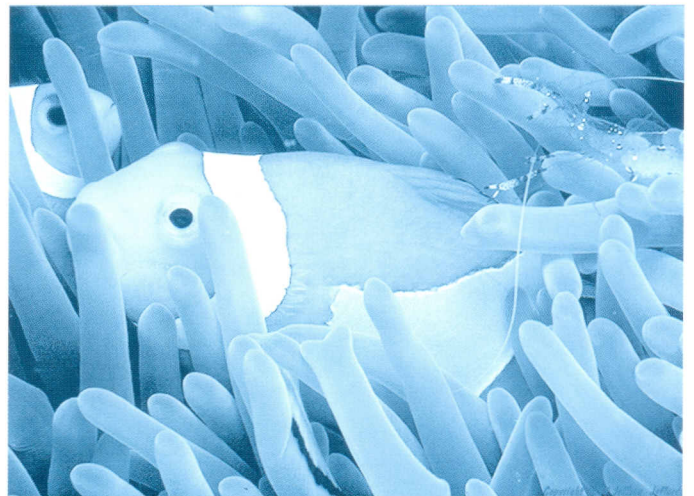
สิ่งที่ผู้เลี้ยงปลาสมัครเล่นควรคำนึงในการเลือกซื้อหาปลาทะเลมาเลี้ยงเพื่อที่สามารถอยู่ร่วมกันได้ดีในตู้

1. ผู้เลี้ยงปลาสมัครเล่นควรวางแผนว่าจะเลี้ยงปลาอะไร ควรเลือกร้านค้าที่มีการควบคุมดูแลร้านดีดังนั้นจึงต้องมีการศึกษาหาความรู้มาก่อนบ้าง โดยการสำรวจดูปลาและสอบถามข้อมูลจากร้านขายปลาทะเลหลายๆ ร้าน ถึงสภาพปลาที่ต้องการว่าเป็นอย่างไร

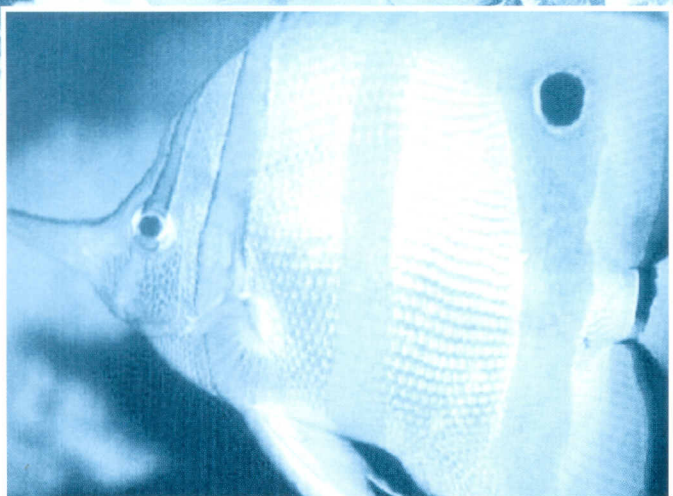
2. ศึกษาพฤติกรรมปลานชนิดที่สนใจซื้อ เช่น ชอบว่ายน้ำตลอดเวลาหรือชอบนอนนิ่งๆ อยู่กับพื้น ชอบแสงหรือไม่ชอบแสง อุณหภูมิที่อาศัยอยู่ เป็นปลามีพิษหรือไม่ นิัยการกินอาหารเป็นอย่างไร และปลานชนิดนั้นสามารถอยู่ร่วมกับปลาอะไรได้บ้างหรือสามารถอยู่ร่วมกับปลาที่มีอยู่แล้วหรือไม่ โดยที่ยังไม่ต้องซื้อปลานชนิดที่สนใจกลับบ้านทันที

3. หลังจากนั้น 3 - 5 วัน กลับไปที่ร้านขายปลาอีกครั้ง และดูว่าปลาที่ต้องการนั้นเป็นอย่างไร และจะเป็นการดียิ่งขึ้นถ้าไปซื้อปลาขณะที่ผู้ขายให้ปลากินอาหารซึ่งจะให้เห็นพฤติกรรมต่างๆ ของปลา ถ้าปลาแข็งแรงดีกินอาหารเก่ง ก็ควรที่จะพิจารณาถึงสุขภาพปลาเป็นปัจจัยต่อไป

4. การเลือกปลาทะเลที่มีสุขภาพดี โดยดูจากสภาพภายนอกว่าปลามีอาการผิดปกติหรือไม่ โดยสังเกตจากลักษณะการว่ายน้ำว่าไม่ดูตัวกับตู้ มีอวัยวะครบสมบูรณ์ ไม่มีการตกเลือดที่บริเวณครีบหรือลำตัว มีการเคลื่อนไหวของเหงือกปกติ ตาไม่

ภายนอกตู้ เพื่อเป็นการเปลี่ยนสภาพแวดล้อมของปลา ป้องกันการหวงถิ่นที่อยู่อาศัย จากนั้นให้ปล่อยปลาที่มีขนาดเล็กลงในตู้ก่อน แล้วจึงใส่ปลาที่มีขนาดใหญ่ตามลงไป

หมายเหตุ เพื่อป้องกันการติดโรคจากภายนอกผู้เลี้ยงปลา สัมผัสเล่นควรมีตู้สำรองแยกไว้ต่างหากสำหรับกักกันโรคเป็นเวลาประมาณ 1 สัปดาห์ (โดยการใส่ยาและสารเคมีเพื่อกำจัดโรคที่อาจติดมากับปลาตัวใหม่) ก่อนที่จะใส่ลงในตู้ปลาเดิม

หวังว่าข้อแนะนำในการเลือกซื้อปลาจะเป็นประโยชน์กับผู้เลี้ยงปลาทะเลสมัครเล่นพอสมควร ในตอนต่อไป จะเป็นการเลือกเลี้ยงปลาทะเลชนิดที่สามารถอยู่ร่วมกันได้ดีในตู้ปลา อาหารที่ให้กิน ระบบกรองที่ใช้ในตู้ปลาทะเล และอื่นๆ ที่เกี่ยวกับการเลี้ยงปลาตู้ทะเล ■

ขุนมัว เกล็ดรอบตาหรือเส้นข้างตัวไม่หลุด (โดยเฉพาะปลาสกุลแทงค์) ปลาไม่พอมโดยสังเกตบริเวณส่วนท้องต้องไม่พอมบางผิดปกติ หรือได้ครีบหลังต้องมีเนื้อ ไม่มีจุดขาวบริเวณลำตัว (โดยเฉพาะปลาผีเสื้อ) ปลาไม่หลบซ่อนตัวผิดปกติหรือเฉื่อยชาผิดปกติ และไม่มีปลาตายในตู้ที่ต้องการซื้อ ถ้าพบว่าปลามีลักษณะผิดปกติจากที่กล่าวก็ไม่ควรที่จะซื้อปลาในตู้นั้นหรือปลาชุดนั้น

5. หลังจากตัดสินใจได้แล้วว่าจะซื้อปลาที่ร้านใด จึงให้ข้อมูลแก่ร้านขายปลาทะเล(ที่มีจิตสำนึกดี) ถึงความต้องการในการเลี้ยงปลาทะเลว่าต้องการเลี้ยงปลาชนิดใด ขนาดของตู้ปลาเท่าไร หรือถ้าหากมีปลาอยู่แล้วในตู้และต้องการเลี้ยงเพิ่มเติมได้หรือไม่ ข้อมูลเหล่านี้เป็นสิ่งจำเป็นที่ผู้ขายที่มีความรู้จะแนะนำได้ว่าควรเลี้ยงปลาทะเลชนิดใดได้บ้างที่สามารถอยู่ร่วมกันได้

6. ผู้เลี้ยงปลาสมัครเล่นควรเริ่มที่เลี้ยงปลาค่อนข้างง่ายก่อน โดยเริ่มจากการซื้อปลาที่ค่อนข้างตื่นกลัวใส่ในตู้ก่อน จากนั้นจึงเลือกซื้อปลาที่มีนิสัยค่อนข้างกระตือรือร้นใส่ในตู้ภายหลัง ปลาที่ใส่เพิ่มเติมลงไปต้องมีขนาดใกล้เคียงกับขนาดปลาที่มีอยู่แล้ว ไม่ควรให้มีขนาดเล็กกว่า

7. ผู้เลี้ยงปลาทะเลสมัครเล่นควรจะทำค่อยๆ ซื้อและใส่ปลาในตู้เพิ่มทีละน้อยเพื่อให้แบคทีเรียในระบบกรองเพิ่มจำนวนได้พอเพียง (ในปัจจุบันมีแบคทีเรียที่ใส่ในระบบกรองจำหน่ายในร้านขายปลาทู๋ทั่วไปซึ่งสามารถเพิ่มจำนวนของแบคทีเรียได้อย่างรวดเร็ว ทำให้ปล่อยปลาได้จำนวนมากขึ้นในเวลาอันสั้น)

8. การปล่อยปลาลงตู้ ก่อนนำปลาใส่ตู้ต้องปรับอุณหภูมิ ความเค็มน้ำในถุง และในตู้ให้เท่ากันโดยการแช่ถุงในตู้ก่อนเปิดถุง 15 - 20 นาที จากนั้นเปิดถุงและค่อยๆ เอนน้ำในตู้ใส่ในถุงทีละน้อย แล้วจุ่มมือในตู้และในถุงพร้อมๆ กัน เพื่อตรวจว่าน้ำในตู้และในถุงมีอุณหภูมิเท่ากัน

9. ก่อนที่จะปล่อยปลาลงตู้ ควรมีการจัดสภาพแวดล้อมภายในตู้ใหม่ หรือนำปลาที่มีอยู่เดิมมารวมกับปลาใหม่ในภาชนะ

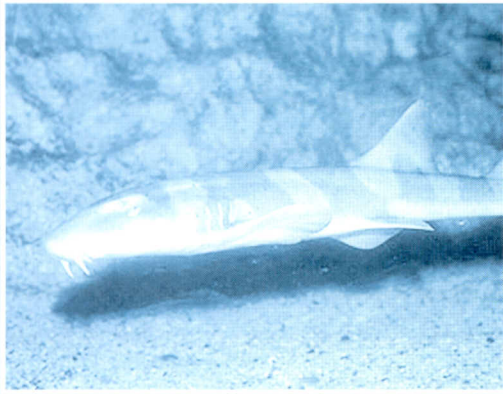

ฉลามกบ

Brown - band Bamboo Shark

(*Chiloscyllium punctatum* Meller and Henle, 1838)

เรียบเรียงโดย จารุพันธ์ ประทุมยศ

ฉลาม จัดเป็นปลาในกลุ่มปลากระดูกอ่อน (Cartilaginous fishes) เช่นเดียวกับปลากระเบน ปลาโลมัน ปลาโรนิน และ ปลาฉลาม เป็นต้น การสืบพันธุ์ของฉลามในธรรมชาติแบ่งออกเป็น 2 ประเภทคือ ฉลามที่ออกลูกโดยการวางไข่ เช่น ฉลามกบ ฉลามเสือดาว และฉลามที่ออกลูกเป็นตัว เช่น ฉลามหูดำ ฉลามเสือ เป็นต้น

ฉลามกบ (Brown - band Bamboo Shark) มีลักษณะลำตัวเรียวยาว ส่วนหัวและลำตัวใหญ่ จงอยปากกว้าง ตาขนาดเล็ก ครีบหางแฉกบนโค้งเรียวยาวกว่าแฉกลง ครีบหูใหญ่ ในลูกปลาวัยอ่อน ลำตัวมีสีเป็นแถบขาวสลับดำคาดตามขวาง 13 แถบ ซึ่งจะค่อยๆจางไปเมื่อมีขนาดโตขึ้น

...ถิ่นที่อยู่อาศัยของฉลามกบ...

ฉลามกบอาศัยอยู่บริเวณพื้นท้องทะเล พบกระจายอยู่ทั่วไปในทะเลแถบอินโดแปซิฟิกตะวันตก ได้แก่ อินเดีย ไทย มาเลเซีย สิงคโปร์ ฟิลิปปินส์ ออสเตรเลีย เวียดนาม จีน ไต้หวัน และญี่ปุ่น

...พฤติกรรมของฉลามกบในธรรมชาติ...

ฉลามกบมีนิสัยชอบนอนนิ่งๆและสามารถกอดานอยู่กับที่ได้นาน ด้วยการใช้กล้ามเนื้อกระพุ้งแก้มสูบน้ำผ่านเหงือกช่วยในการหายใจ

อาหารของฉลามกบในธรรมชาติ ได้แก่ สัตว์ที่อาศัยอยู่บริเวณหน้าดิน สัตว์จำพวกกุ้ง ปลา สำหรับฉลามกบที่เลี้ยงในสถานเลี้ยงสัตว์น้ำเค็ม สถาบันวิทยาศาสตร์ทางทะเล สามารถฝึกให้กินอาหารไม่มีชีวิตได้ อาหารที่ให้กินได้แก่ ปลาข้างเหลือง เป็นต้น

...ความแตกต่างระหว่างฉลามกบเพศผู้และเพศเมีย...

ฉลามเพศผู้มีอวัยวะช่วยในการสืบพันธุ์ มีลักษณะเป็นติ่งเนื้อยื่นออกมาอยู่ด้านในระหว่างครีบกัน 2 อัน เรียกว่า **claspers** เพศเมียมีช่องสืบพันธุ์อยู่ระหว่างครีบกันเรียกว่า **cloaca**

...พฤติกรรมการผสมพันธุ์ของฉลามกบ...

พฤติกรรมการผสมพันธุ์ของฉลามกบในสถานเลี้ยงสัตว์น้ำเค็ม ส่วนใหญ่เกิดขึ้นในช่วงเวลากลางวัน โดยฉลามตัวผู้กัดครีบหูตัวเมียจากนั้นบิดลำตัวเข้าหากันก่อนสอดคลาสเปอร์ เพื่อฉีดน้ำเชื้อผสมพันธุ์ ขณะเดียวกันก็ว่ายน้ำและหยุดนิ่งเป็นระยะ

...พฤติกรรมการวางไข่...

ฉลามกบวางไข่ในธรรมชาติโดยการพันเส้นใยไข่ไว้กับสาหร่าย หรือรากต้นไม้ เพื่อป้องกันการถูกพัดพาไป ฉลามกบที่แสดงในสถานเลี้ยงสัตว์น้ำเค็ม วางไข่ติดกับวัสดุเทียม โดยแม่ฉลามกบว่ายน้ำรอบๆ วัสดุ เพื่อให้เส้นใยยึดเกาะวัสดุแล้ววางไข่

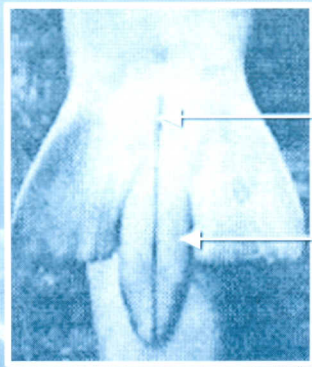
...ฉลามกบวางไข่ในช่วงเวลาใด...

ปลาฉลามกบวางไข่สม่ำเสมอตลอดปี จากรายงานการศึกษาพฤติกรรมการผสมพันธุ์และการวางไข่ปลาฉลามกบที่

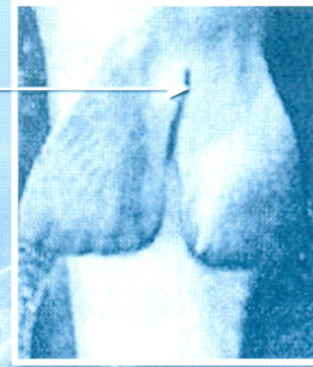
...ความแตกต่างระหว่างฉลามกับเพคทูและเพคเมีย...

เพคทู

cloaca

claspers

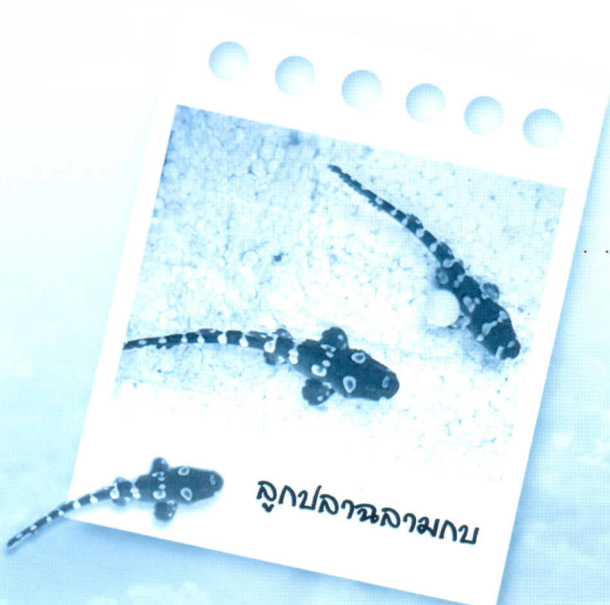

เพคเมีย

สถาบันวิจัยชีววิทยาและประมงทะเล จังหวัดภูเก็ต จำนวน 4 ตัว (เพคทู 4 : เพคเมีย 3 ตัว) ในระยะเวลา 1 ปี พบว่าฉลามกบ ออกไข่ครั้งละ 1 - 6 ฟอง ซึ่งมีน้ำหนักประมาณ 30 กรัม ระยะเวลาในการฟักออกเป็นตัวพบว่าส่วนใหญ่อยู่ในช่วง 96 วัน น้อยที่สุด 73 วัน มากที่สุด 123 วัน และมีอัตราการฟักเป็นตัว 73 เปอร์เซ็นต์

...พัฒนาการของลูกฉลามกบ...

ไข่ฉลามที่สมบูรณ์(ไข่มีเชื้อ)เมื่อนำไปส่องผ่านแสงสว่างจะเห็นเงาก่อนไข่แดงกลมชัดเจน ส่วนไข่ที่ไม่มีเชื้อไข่แดงจะสลายไป มีเพียงของเหลวใส ลูกฉลามกบที่เกิดในสถานเลี้ยงสัตว์น้ำเค็ม มีขนาดความยาวลำตัวประมาณ 10 - 12 เซนติเมตร ลำตัวมีสีดำแถบขาวสลับดำคาดตามขวาง ซึ่งแถบจะจางลงเมื่อมีขนาดโตขึ้น

ลูกปลาฉลามกบ

ลูกปลาฉลามกบที่เกิดก่อนกำหนด จะมีสีลำตัวค่อนข้างดำกว่าปกติและมีไข่ติดอยู่ที่ส่วนท้องเห็นได้ชัดเจน ส่วนปลาฉลามที่เกิดปกติ ไข่แดงถูกนำไปใช้จนหมดและถูกดูดเข้าไปในช่องท้อง

...แนวโน้มในการเลี้ยงเป็นปลาเศรษฐกิจ...

ฉลามกบ สามารถสืบพันธุ์ในที่กักขังได้ จึงมีความเป็นไปได้สูงที่จะพัฒนาและส่งเสริมให้เป็นสัตว์เศรษฐกิจในธุรกิจปลาสวยงามเพื่อการค้า

เอกสารอ้างอิง

ราตรี สุขสุวรรณ และ พจนา บุญยเนตร. 2545.

การผสมพันธุ์ของปลาฉลามกบ

(*Chiloscyllium punctatum* Meller and Henle, 1838)

วารสารการประมง 55(1) : 72-78

สุภาพร สุกสีเหลือง. 2542. มินวิทยา. ศูนย์สื่อเสริมกรุงเทพ. กรุงเทพฯ. 152 หน้า

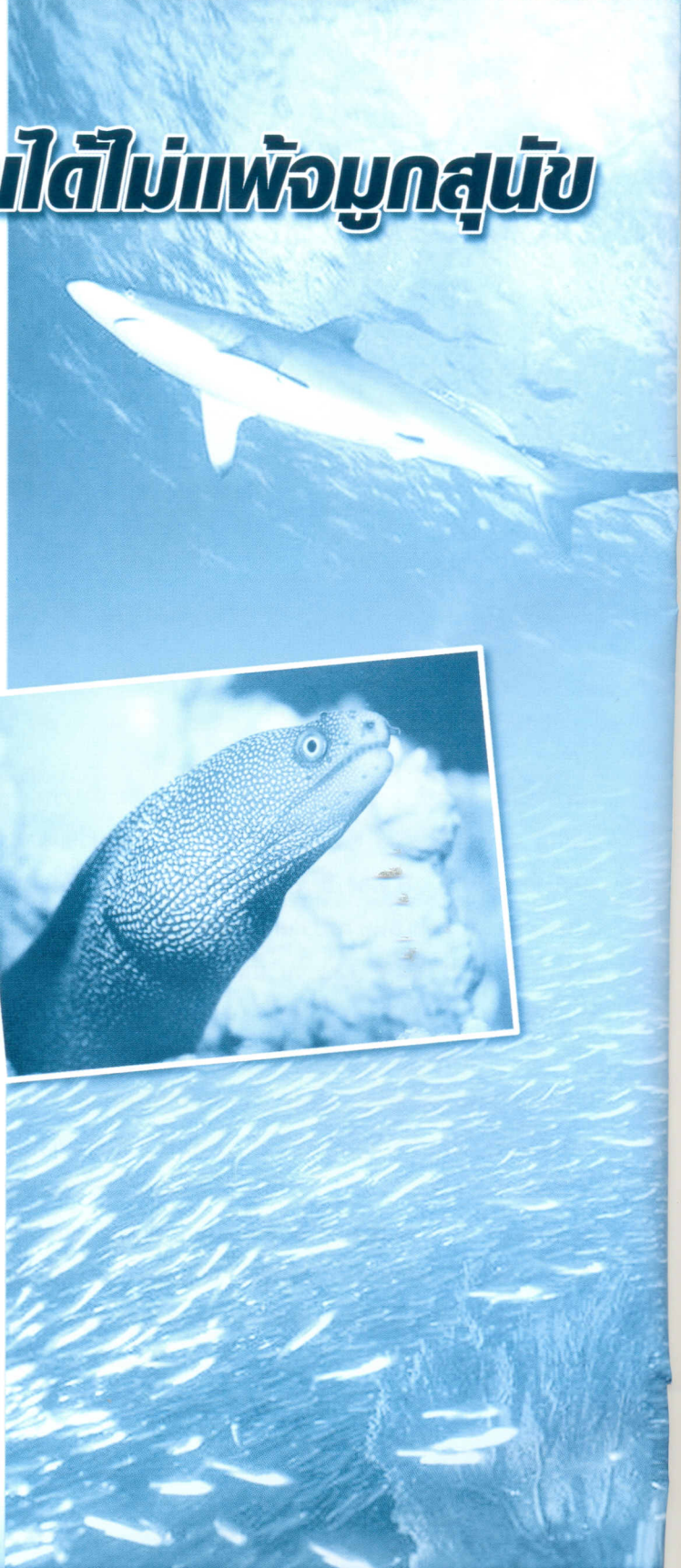
จมูกปลาก็พิสูจน์กลิ่นได้ไม่แพ้จมูกสุนัข

ปลาฉลามสามารถตรวจจับปลาที่มีบาดแผลได้ ตั้งแต่ระยะ 400 เมตร หรือไกลกว่านั้น และปลาที่ออกหากินในเวลา กลางคืน ก็สามารถหาอาหารได้โดยไม่ต้องพึ่งแสงไฟ สิ่งเหล่านี้ เกิดขึ้นได้อย่างไรกัน คำตอบก็คือ เพราะปลาพวกนี้มีจมูกที่รับ สัมผัสได้ไวมากนั่นเอง

ปลาฉลามมักจะว่ายน้ำเป็นวงกลม หรือว่ายน้ำไปเรื่อยๆ เพื่อ ที่จะตรวจจับกลิ่นต่างๆ รวมทั้งตรวจหาช่องทางเดินหายใจ เช่นเดียว กันกับฉลามชนิดอื่น และที่ปลาอื่นๆ มีรูจมูกอยู่ที่ด้านบนของส่วน หัว โดยปกติแล้วที่รูจมูกก็จะมีถุงมากมายที่ไม่ได้ทำหน้าที่หายใจ แต่จะมีเยื่อบางๆ ที่ไวต่อการรับกลิ่นบุอยู่ภายใน

เมื่อได้มีการทดสอบใช้ชุดป้องกันฉลามซึ่งเป็นพลาสติก แม้ว่ามันจะบางและไม่สามารถป้องกันฟันอันแหลมคมของฉลามได้ แต่มันก็สามารถป้องกันไม่ให้ฉลามได้กลิ่นมนุษย์ เมื่ออยู่ในน้ำ ปรากฏว่า ฉลามได้ผ่านความสนใจนักดำน้ำในชุดพลาสติกนี้ไป โดยเพียงหยุดตรวจสอบอย่างหยาบๆ เท่านั้น แต่หลายครั้งเราพบว่าฉลามได้ให้ความสนใจที่มากกว่าการเลื้อยมองอย่างผ่านไป กับนักดำน้ำที่ไม่ได้ใส่ชุดพลาสติกป้องกัน

มีการทดลองอีกเหมือนกันกับปลาตุ๊กทะเล ปลาฉลาม ปลาไหลมอเรย์ โดยอุดรูจมูกของมันไว้ ปรากฏว่ามันไม่สามารถหา ตำแหน่งของอาหารได้ ทำให้นักชีววิทยาบางคนเกิดความสนใจ อยากเรียนรู้เรื่องการดมกลิ่นของความลับของปลาแซลมอน ว่า มันสามารถหาแหล่งแม่น้ำต้นกำเนิดของมันได้อย่างไร หลังจากที่ ได้ไปใช้ชีวิตอยู่ในท้องทะเลนานหลายปี แต่ก็เชื่อว่าน่าจะเป็นเพราะ จากกลิ่นนี้เองที่สามารถทำให้มันว่ายน้ำไปพบได้ เพราะว่าแม่น้ำ แต่ละแห่งก็จะมีกลิ่นและรสชาติที่เฉพาะสำหรับปลา เป็นไปได้ที่ ปลาแซลมอนสามารถจดจำกลิ่นตั้งแต่ตอนแรกเกิดไว้ในสมองของ มันคือตั้งแต่ในปีแรกที่มันได้ใช้ชีวิตอยู่ในแม่น้ำนั้นและหลังจากนั้น หลายปีมันจึงสามารถกลับถิ่นฐานเดิมได้เพื่อไปวางไข่ และโดยอาศัย การจำกลิ่นได้แม่นยำนั่นเองที่ช่วยให้มันไม่หลงทาง ■

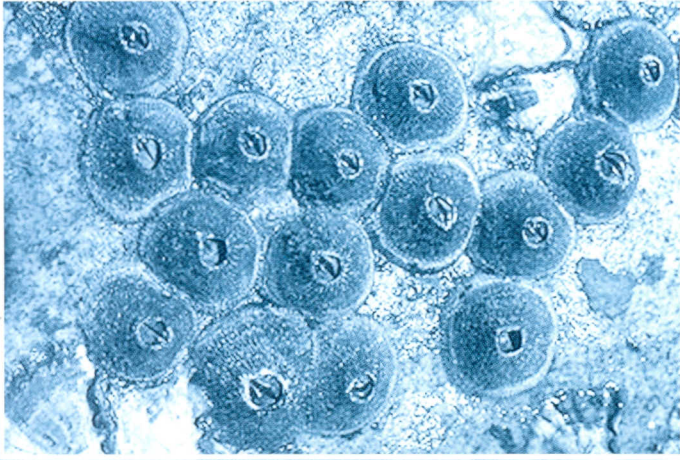

เพรียงหิน (Rock Barnacles)

เพรียงหิน เป็นสัตว์จำพวกเดียวกับกุ้ง ปู ที่มีการเปลี่ยนแปลงรูปร่างแตกต่างไปจากพวกเดียวกันอย่างมาก โดยมันจะสร้างเปลือกห่อหุ้มลำตัวเป็นสารจำพวกหินปูนยึดติดกับวัสดุต่างๆในทะเล ไม่ว่าจะ เป็นก้อนหิน ไม้ หรือเปลือกของสัตว์ทะเลอื่นๆ เพรียงหินส่วนใหญ่อาศัยอยู่ริมชายฝั่งทะเลบริเวณเขตน้ำขึ้นน้ำลง รูปร่างและขนาดของเพรียงหินมีความแตกต่างกันแล้วแต่ชนิด

เพรียงหิน มีความเกี่ยวข้องกับมนุษย์ในแง่ที่ก่อให้เกิดโทษหลายอย่าง นับตั้งแต่เปลือกของเพรียงหินมีความแหลมคม เมื่อเราเดินไปตามโขดหิน หรือชาวประมงที่ต้องดำน้ำผ่านบริเวณหลักไต้เสาโพงพาง ท่าเรือ หรือหลักเลี้ยงหอยแมลงภู่ อาจบาดเจ็บทำให้เกิดแผลได้ นอกจากนี้เพรียงหินยังอาจเกาะตามท้องเรือประมงหรือเรือเดินทะเลทำให้แล่นไปได้ช้า อย่างไรก็ตาม เรือเดินทะเลปัจจุบันได้ใช้สีทากันเพรียงไว้แล้วจึงไม่ค่อยมีเพรียงเกาะ

นอกจากนี้เพรียงหินยังอาจเกาะตามท้องเรือประมงหรือเรือเดินทะเลทำให้แล่นไปได้ช้า อย่างไรก็ตาม เรือเดินทะเลปัจจุบันได้ใช้สีทากันเพรียงไว้แล้วจึงไม่ค่อยมีเพรียงเกาะ

ไฮโซเตา

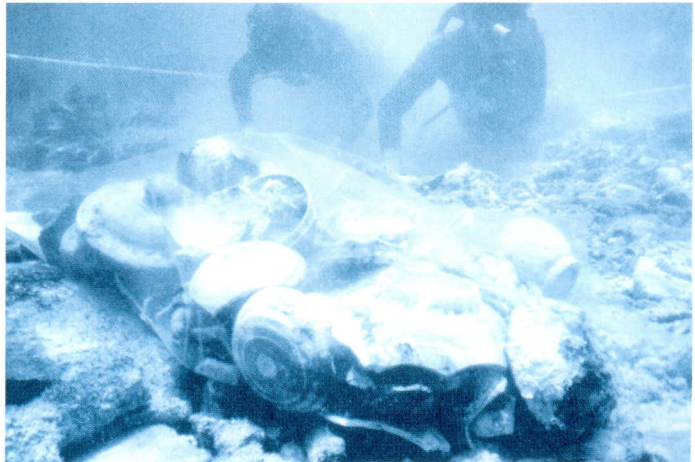
โดย... ตะครีชีโย

อยากทราบว่า เครื่องถ้วยชาโบราณที่ค้นพบในแหล่งเรือจมในอ่าวไทยมาจากที่ใดบ้างมีอายุประมาณกี่ปี และทำไมต้องไปอยู่ในแหล่งเรือจม ?

เครื่องถ้วยชาโบราณที่พบในแหล่งเรือจมในอ่าวไทย จากการศึกษาพบว่า มีอยู่ 3 ประเทศที่ผลิต คือ เครื่องถ้วยไทย เครื่องถ้วยจีน และเครื่องถ้วยเวียดนามหรืออันนัม มีอายุตั้งแต่ราวพุทธศตวรรษที่

19 - 24 หรือประมาณ พ.ศ. 1923 - 2400 สาเหตุที่วัตถุโบราณต่างชนิดกันพบในแหล่งเรือจมเพราะว่า (จากการสันนิษฐาน) วัตถุแต่ละชนิดมีฐานะต่างๆ เมื่ออยู่ในเรือ เครื่องถ้วยบางกลุ่มเป็นสินค้าหรือน่าจะเป็นสินค้า เพราะมีจำนวนมาก บางกลุ่มเป็นภาชนะใช้ในการหุงต้ม บรรจุอาหารแห้ง น้ำ ข้าวสาร ข้าวเปลือก บางกลุ่มใช้บรรจุสินค้าที่เป็นน้ำ เป็นผง หรือมีขนาดเล็ก ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับหลักฐานที่พบในซากเรือแต่ละลำ ขอเสริมท้ายอีกนิดสำหรับเครื่องถ้วยชาของไทย ที่พบในแหล่งเรือจมมีแหล่งผลิตสำคัญๆ จำนวน 5 แหล่งด้วยกัน คือ แหล่งเตาเมืองสุโขทัย, แหล่งเตาบ้านป่ายาง, แหล่งเตาบ้านเกาะน้อยนอกเมืองศรีลัชนาลัย, แหล่งเตาแม่น้ำน้อย อำเภอบางระจัน จังหวัดสิงห์บุรี และแหล่งเตาในกลุ่มบ้านบางปูน อำเภอเมือง จังหวัดสุพรรณบุรี

วันเด็กแห่งชาติ ประจำปี พ.ศ.2546

เรียนรู้ตลอดชีวิต คิดอย่างสร้างสรรค์ ก้าวทันเทคโนโลยี
จาก ฯพณฯ พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร
11 มกราคม 2546

ในวันเสาร์ที่ 1 มกราคม 2546 สถาบันวิทยาศาสตร์ทางทะเล มหาวิทยาลัยบูรพา ร่วมจัดงานฉลองวันเด็กแห่งชาติ ประจำปี 2546 ณ บริเวณลานจอดรถ สถาบันวิทยาศาสตร์ทางทะเล โดยมีกิจกรรมร่วมสนุกสนานมากมาย อาทิ เช่น

- เปิดให้เด็ก - เยาวชน เข้าชมสถาบันวิทยาศาสตร์ทางทะเล ฟรี
- จัดกิจกรรมประกวดวาดภาพชิงรางวัล
- แข่งขันตอบปัญหาทางด้านวิทยาศาสตร์ทางทะเล
- ประกวด - แข่งขัน ความสามารถของเยาวชน
- วาดภาพบนฝาผนัง จากโรงเรียนต่างๆ ในจังหวัดชลบุรี
- นิทรรศการจากภาควิชาเทคโนโลยีทางการศึกษา จากภาควิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพ มหาวิทยาลัยบูรพา
- การเปิดโลก Internet
- นิทรรศการจากภาควิชาจุลชีววิทยา มหาวิทยาลัยบูรพา
- เปิดโลกนิทรรศการ การสะสมดวงตราไปรษณีย์อากาศ จากการสื่อสารแห่งประเทศไทย
- การสาธิตการดำนน้ำให้อาหารปลา

การจัดกิจกรรมดังกล่าวได้รับความสนใจจากคณะครู - นักเรียน จากโรงเรียนต่างๆ ทั่วประเทศ ประมาณ 100 กว่าโรงเรียน และมีเยาวชนเข้าร่วมชมสถาบันฯ และร่วมกิจกรรมในงานวันเด็ก กว่า 10,000 คน

คิดถึงทะเล ให้คิดถึง...

สถาบันวิทยาศาสตร์ทางทะเล มหาวิทยาลัยบูรพา
ไปที่ www.bims.buu.ac.th

เปิดทำการทุกวัน หยุดวันจันทร์
เวลาทำการ 08.30 - 16.00 น.
โชว์พิเศษ ดำนน้ำให้อาหารปลา
วันอังคาร - วันศุกร์
เวลา 14.30 น.
วันเสาร์ - อาทิตย์ - วันนักขัตฤกษ์
เวลา 10.30 และ 14.30 น.
สอบถาม โทร.0-3839-1671-3 โทรสาร 0-3839-1674

กิ้งกิ้งกฏ (Mantis shrimp)

กิ้งกิ้งกฏเป็นสัตว์โบราณที่มีลักษณะคล้ายกับกุ้ง แต่มีลำตัวแบนกว้าง และส่วนหางขยายออก แตกต่างจากกุ้งซึ่งมีลำตัวค่อนข้างกลมและเรียวยาวเล็กง แพนหางของกิ้งกิ้งกฏมีขนาดใหญ่ มีกระดูกซึ่งคลุมส่วนหัว ยื่นเลยมาคลุมส่วนอกเพียง 3 ปล้องแรก ขาเดินของกิ้งกิ้งกฏมีเพียง 3 คู่เท่านั้น นอกจากนี้ยังมีรยางค์อกคู่ที่สองลักษณะเป็นกำมดขนาดใหญ่และพับได้ เพื่อใช้ในการจับเหยื่อและป้องกันตัว

กิ้งกิ้งกฏเป็นสัตว์กินเนื้อ อาหารของกิ้งกิ้งกฏได้แก่ กุ้ง หนอนทะเล หอย ปลาขนาดเล็กตามพื้นทะเล กิ้งกิ้งกฏหายใจด้วยเหงือกซึ่งอยู่ติดกับรยางค์ว่ายน้ำของส่วนท้อง ตามปกติรยางค์ว่ายน้ำของกิ้งกิ้งกฏจะโบกไปมาอย่างสม่ำเสมอเพื่อให้เหงือกได้รับออกซิเจนอย่างเพียงพอ

แมงดาทะเล (Horseshoe crab)

บรรพบุรุษของแมงดาทะเลที่เคยพบ ดำรงชีวิตอยู่ในโลกสมัยดึกดำบรรพ์นั้น ได้สูญพันธุ์ไปจากธรรมชาตินับหลายล้านปีมาแล้ว แต่ที่น่าประหลาดก็คือ ยังพบสัตว์ทะเลที่มีลักษณะเหมือนบรรพบุรุษของแมงดาทะเลดังกล่าวปรากฏอยู่เหมือนกับเป็นฟอสซิลที่ยังมีชีวิต สัตว์ชนิดนั้นคือ แมงดาทะเล นั่นเอง

ปัจจุบัน มีแมงดาทะเลหลงเหลืออยู่ในโลกเพียง 4 ชนิดเท่านั้น ในจำนวนนี้พบอยู่ในน่านน้ำไทยถึง 2 ชนิด คือ แมงดาจางหรือแมงดาหางเหลี่ยม และแมงดาถ้วยหรือแมงดาหางกลม

แมงดาจาง มีขนาดประมาณ 20 เซนติเมตร ด้านหลังสีน้ำตาลปนเขียว ด้านท้องสีน้ำตาลอ่อนและสีเขียวบริเวณขอบตอนหน้า หางเป็นรูปสามเหลี่ยมมีสันและหนามเรียงเป็นแถวด้านบน ขอบด้านข้างของส่วนท้องตัวเมียมีหนามขนาดยาว 3 คู่แรก และขนาดสั้น 3 คู่หลัง

แมงดาถ้วย มีขนาดประมาณ 15 เซนติเมตร ด้านหลังมีสีน้ำตาลแดง ด้านท้องสีน้ำตาลอมเหลือง หางค่อนข้างกลม ไม่มีสันและหนาม ขอบด้านข้างส่วนท้องของตัวเมียมีหนามขนาดใกล้เคียงกัน 6 คู่

